

Ktere cevi ali rori so za štirne najboljše?

To vprašanje — pravi znani švicarski gospodarski list „Schweizer Bauernzeitung“ je sila imenitno ne le za cele soseske, temuč za vsakega gospodarja, ki ima rad dobro vodo in štirno po cevéh tako napeljana, da mu dolgo terpi. Po mnogih skušnjah moremo na to vprašanje odgovoriti, da med vsemi cevmi ali rori so lončene ali perstene najboljše. Nobena cev ne terpi tako dolgo kakor lončena, pa tudi zdravju ni škodljiva. Vidili smo iz kovine (metala) v letu 1809 — tedaj pred 50 leti narejene — cevi, ki pa so že tako razjedene bile, da niso bile za nobeno rabo več; na Laškem pa napeljujejo vodo v svoje štirne še po tistih lončenih cevéh, ki so jih Rimci pred 1500 in 2000 leti v zemljo djali.

Nova znajdba.

Gospod Ludevik Knež, ujazdar v Ljubljani, ki ima svojo štacuno v slonovih ulicah (Elefantengasse), 8. in 9. poleg frančiškanskega verta, priporoča dobro poterjene jermene za cepce, ki imajo to lastnost, da se ne vlečejo, tedaj dalje terpijo, pa se jih tudi miši in podgane ne lotijo, ker so navdani z mazilom, ki jim je ravno tako zoperno kakor pokončljivo.

Ravno ta mojster nareja tudi jermene za zvonove enakih dobrih lastnost, da se ne vlečejo in dalje terpe, pa se tudi vsakteremu merčesu gnjusijo. Verh tega pravi, da zvonovi na takih jermenih obešeni obderže stanovitno svoj glas.

Iz Loža v Čubar.

Namesto prejšnjih stermih in nevarnih cest okolice loške se vozarimo zdaj po zložnih in ravnih potih. Posebno lepo novo cesto pa imamo v čubranski okrog na Horvaško, pa le do horvaškega konfina. Iz Loža na Horvaško pelje cesta skozi Stari terg, in vasi Podob, Igavas in čez Verh; potem se zavije na levo okoli nekega griča in gré dalje po dolu imenovanem „Jermen dol“. Bral sem, da je ondi na ravnini bil nekdanji terg z imenom „Jermendol“; al siloviti Turki so ga razrušili, tako, da zdaj družega sledú ni, kakor tam pa tam ostanki nekdanjega zidovja in pa kraj, kjer je stara cerkev stala. Pozneje ko so se Turki umirili, se je množica v sužnost odpeljanih ljudi tega kraja nazaj vernila, in začeli so zidati drugo vas ter ji ime dali „Babno polje“, to je, malo polje. Natanjčnisi ni ta kraj popisan; zatorej povem le to, kar sem bral.

Perva vas od Kranjskega na Horvaško se imenuje Prezid, dve uri deleč od mesta Loža. Ime „Prezid“ je od tod, ker je nekdanj bil konfin (meja) med Kranjskim in Horvaškim prezidan. Prezid je velika dolga vas s 130 hišami, in s farno cerkevjo, po sredi pelje cesta dalje v Čubar. Pred vasjo je parna žaga s štirimi pilami, kjer se tisuč žaganc, dil in mnogoverstne lesenine zreže; lastnik nje je gospod Aleksander Vilhar, verl domoljub in iskren Slovenec. Ravno ta parna žaga je naše Ložane letošnjo zimo silnega glada (lakote) obvarovala, ker so imeli obilno zaslužka z vožnjo na Rakek. Kraj tukaj sicer ni tako prijeten kakor po dolih in nižjih krajih, vendar tudi tukaj med griči in v gojzdu najde potnik dosti mičnega, in kje bolj kaže narava vsegamogočno roko Božjo in modrost Stvarnika kakor ravno na visočinah; kako veličasten pogled je, ko zagledaš ne deleč velikanski snežnik!

V Prezidu nahajamo sicer ubožne pa dobre ljudi; le malo jih je premožnih. Posebno veselil me je precej velik šolsk vert, kterege je občina, po prizadevanji ondotnega za vse dobro nadušenega gosp. fajmoštra Antona Žagar-ja, za šolsko mladino poskerbela; mnogo cepljenih in tudi dosti za cepljenje pripravljenih drevesic na tem vertu kaže pridnega učnika gosp. Pibernik-a. Pač mislil sem si: V Ložu —

v tako veliki fari — pa šola še zdaj nima verta; Prezidjani pač niso zadnji! Tudi neki tergovec po domače Špetnak v Prezidu je priden sadjorejec, ker ima na svojem vertu blizo Vražjega verta precej mladih dreves. „Vražji“ ali „Vragov vert“ je velika stena na konfinu med Ložem in Prezidom; že Valvazor ta grič tako imenuje. Farna cerkev v Prezidu na preveč mokrem kraji stoji; sicer si pa verlo prizadevajo obče ljubljani in tudi od popotnikov zavoljo velike gostoljubnosti mnogohvaljeni gosp. fajmošter vedno za olepšanje Božje hiše. Pač bi privošil fajmoštom po Horvaškem, da bi imeli več prihodkov. Kar pa imam grajati tukaj, je nesnaga po ulicah in okoli hiš in pa slabe ceste, ki bi se vendar saj toliko popraviti dale, da bi se človek brez nevarnosti peljati mogel; pa še če hodiš, moraš dobro gledati, da ti noga na cesti v kaki luknji ne obteči. Mislil sem si že večkrat: zakaj da imajo Horvatje kripe z visokimi koši; povedal mi je nekdo, da zato, ker so ceste tako slabe, da bi sicer človek lahko z voza padel (? Vred.). Prepričal sem se, da precej tukaj na Čubranskem so take poti. Kantonskim predstojnikom in županom ni menda dosti mar za dobre ceste.

Skozi Prezid pelje cesta ali prav za prav slaba pot dalje v Čubar, kjer je sedež kotarskega urada in grajšine Parovičeve; tukaj v Čubru je zopet fara. Ta vas s kakimi 40 hišami je zares Čubar; strah in groza prime človeka, ko vidi iz višave, v kakošni prepad da ima potovati. Lansko jesen so hudi nalivi cesto nad Čubrom tako raztergali, da še za peš hoditi ni; voda je valila skale in pesek v vas, je eno hišo spodkopala, z njiv in vertov zemljo odnesla in napravila veliko škode. Pa ta cesta še dozdej ni popravljena. Kaj so nek letos inženirji, ki ondi zemljo merijo, rekli, ko bi bili skorej mogli svoje žene v Čubar nositi?

Najvišja vas med Prezidom in Čubrom se imenuje Park. Zares lep in prijeten kraj je tukaj; cela vas med drevjem. Slišal sem, da se je nekdanj le-sem čubranska gospôda ob spomladanskih dnevih podajala, vživati čisti zrak.

Pod Parkom se na desno oberne cesta ali pot v Terstje, in iz Terstja v Gerovo, iz Gerovega pa dalje čez Merzlo vodico na karlovško cesto, ktera pelje od Reke proti Karlovcu; al ta pot do velike ceste je skozi in skozi taka, da ni mogoče se peljati, komaj je za jezdit.

Na levo pod Parkom gré pot v Čubar, od tukaj dalje čez Osivnico (kantona kočevskega), Turke, Kužel, Brod in na karlovško cesto pri Delnicah. Od Čubra do Osivnice se meji Horvaško s Kranjskim in Kočevskim. Od Čubra bi se dala dobra ravna cesta in most čez Kulpo narediti do karlovške ceste pri Delnicah, ako bi deželno poglavarstvo se tega zapuščenega kraja usmililo. Saj vsak vé, da dobre ceste so velika pomoč ljudém. Koliko bi ubogi Horvatje z vožnjo lesa in tukajšnih prostranih gojzdov zaslužili, ako bi cesto imeli, da bi vozariti mogli. Tudi od Čubra bi se dala dobra cesta narediti pa na kočevski strani čez Planino (Alben) in Kot nad Prezid. Od lanske jeseni imajo vendar v Čubru pošto za pisma 4krat na teden; toda pošta le peš hodi v Lož. Koliko boljši bi bilo, ako bi se vožna pošta od Delnic čez Čubar v Lož napravila, ker iz Loža je že vsakdanja vožnja pošta na bližnjo železnično postajo Rakek. Tudi graničarji ogulinske okolice bi imeli čez Verbovsko, Moravice, Postejne itd. na Čubar, Prezid in Lož bližej do železnice, kakor drugod. Pravili so mi Čubranci, da delajo Horvatje že novo cesto od velike karlovške ceste čez Merzlo vodico in jo mislijo čez Gerovo in Terstje napraviti. Že dve leti jo delajo, pa le malo je storjene, in še tista, pravijo, nima pravega grunta; zatoraj ne bo dolgo terpela. Boljša cesta bi bila čez Čubar na Delnice, veliko bolj naravnost in krajša, pa tudi bolj med ljudmi, kakor pa una čez Gerovo itd.

Pa če se bo cesta tako delala kakor se do zdaj dela,